

© Лопатинський Ю.М., Меглей В.І., 2016

Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича, Чернівці

КОНЦЕПЦІЯ СТАЛОГО РОЗВИТКУ ЯК ФАКТОР КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ

Досліджуються змістовна інтерпретація й основні складові концепції сталого розвитку національної економіки. Аграрний сектор розглядається як об'єкт і суб'єкт концепції сталого розвитку. Аналізується співвідношення категорій сталого розвитку та конкурентоспроможності національної економіки. Окреслені сценарні перспективи досягнення сталості.

Ключові слова: концепція, сталий розвиток, конкурентоспроможність, національна економіка, аграрний сектор.

У сучасних умовах перманентної нестабільності суспільного розвитку, зумовленої сукупністю факторів економічного, соціального й екологічного характеру, посилюється інтерес до концепції сталого розвитку, що виразно проявляється як на глобальному рівні (насамперед – у формі різноманітних заходів і рішень ООН [2-5]), так і на національних рівнях, у т.ч. й в Україні (у вигляді законів, постанов, указів, програм, парадигм, національних доповідей, концепцій, стратегій тощо [1; 6-12]).

За роки розробок і реалізації, починаючи з наукових праць В. Вернадського про ноосферу, праць Б. Уорд і Д. Медоуза, доповідей Римського клубу та багатьох інших, концепція сталого розвитку набула засад прикладного характеру, водночас змінюючись методологічно.

Серед проблем теоретико-методологічного характеру в Україні – значна кількість варіантів перекладу (трактування) англійської назви категорії «sustainable development», зокрема як сталий або усталений, стійкий, стабільний, збалансований, зрівноважений, життєздатний, підтримуваний, ноосферний розвиток тощо. На наш погляд, прийнятнішим виглядає варіант «збалансований розвиток» як такий, що уособлює необхідність одночасної гармонізації економічних, соціальних та екологічних потреб і обмежень. Проте у вітчизняній практиці закріпився термін «сталий розвиток», якого і дотримуємось.

За законодавчим визначенням, сталий соціально-економічний розвиток країни означає таке функціонування її господарського комплексу, коли одночасно задовольняються зростаючі матеріальні і духовні потреби населення, забезпечується раціональне та екологічно безпечне господарювання і високоефективне збалансоване використання природних ресурсів, створюються сприятливі умови для здоров'я людини, збереження і відтворення навколишнього природного

середовища та природно-ресурсного потенціалу суспільного виробництва [1].

Сталий розвиток можна розглядати у триєдиному вимірі: 1) як процес (гармонізації інтегрованих компонентів); 2) як модель (бажаного стану розвитку суспільства на засадах оптимізації національного господарювання з умовами та ресурсними обмеженнями довкілля); 3) як керовану стратегічну мету (парадигму суспільного зростання).

Існують різні уявлення про те, якою має бути сама сталість – «слабкою» чи «сильною». Прихильники «сильної» сталості виступають за обмеження економічного зростання для досягнення екологічних цілей: передбачається стабілізація або зменшення масштабів господарської діяльності для формування еколого-збалансованої економіки, жорстко регульованої стосовно природних ресурсів; визнається необхідність обмеження споживання. «Слабка» сталість передбачає економічне зростання з урахуванням екологічного виміру економічних показників, досягнення цілей сталого розвитку за допомогою інструментів економічного стимулювання, зміни пропорцій в економіці, а також мотивів споживчої поведінки людей [18]. Нині більшість елементів концепції формулюється виходячи з принципів «слабкої» сталості.

Змістова інтерпретація категорії «сталий розвиток» зазвичай охоплює екологічно орієнтований розвиток за умов узгодженості економічних, екологічних і соціальних складових зі зростанням добробуту суспільства й окремих його членів нині та на перспективу, що не супроводжується погіршенням стану природних екосистем. В економічному та соціальному аспектах це характеризується категорією «зростання»; щодо екологічної складової, то тут дещо складніше, адже концепція сталого розвитку передбачає не просто збереження природно-ресурсного потенціалу у первісному стані, а можливість

його відтворення, тобто – здатність біологічних систем до самовідновлення. Можна говорити про тісне переплетіння зазначених напрямів, наприклад – про соціальну відповідальність за екологічні наслідки економічної діяльності. У цьому ж ряду категорії соціального підприємництва, соціоцентричної та зеленої економіки тощо.

Звісно, трактування поняття сталого розвитку охоплює й інші, більш конкретизовані елементи, такі як політична, законодавчо-нормотворча, а також природоохоронна, техніко-технологічна, інноваційна, організаційна, регулятивно-управлінська, корпоративної соціальної відповідальності, культурологічно-просвітницька та духовна складова. Загалом концепція сталого розвитку ґрунтується на міждисциплінарних підходах, виходячи з сучасних світоглядних бачень (трансгуманізму). При цьому, наприклад, в Україні яскраво виражена етнокультурна складова, відмінна як в регіональному аспекті, так і розшарована у площині «місто – село», що зумовлює бажаний акцент на збереження історико-культурного потенціалу сільської місцевості.

Окреслення багатьох інших елементів у концепції сталого розвитку, які ґрунтуються на нормах, правилах, звичках, традиціях конкретного суспільства, визначає, на нашу думку, необхідність розгляду впливу окремих інституцій на забезпечення сталості та виокремлення самостійного, четвертого виміру сталого розвитку – інституційної складової. Економічну, соціальну, екологічну функціональні підсистеми можна розглядати як базис сталого розвитку, інституційну – як надбудову, яка стосується кожної з трьох згаданих складових з нелінійними зв'язками між ними. При цьому інституції, за Д. Нортон [19, с. 103], діють у площині «обмеження – стимули».

Убачається доречність врахування кількісних і якісних показників сталого розвитку. За трактуванням О.Г. Янкового та О.М. Гончеренко, рівень сталого розвитку – безпосередньо невимірною латентною ознакою, яка проявляється у вигляді безлічі показників (чинників-симптомів) [20, с. 116]. Важливе значення мають критерії досягнення бажаного результату. Наприклад, З.В. Герасимчук і В.Г. Поліщук виокремлюють такі основні ознаки сталого розвитку соціо-еколого-економічної системи як рівноважність, збалансованість, гармонійність, стабільність, конкурентоспроможність, безпека, тобто – характерні властивості, що свідчать про досягнення системою сталості [21, с. 32]. При цьому сталість, на нашу думку, можна

розглядати і як результат, і як процес збільшення можливостей (ефективності) макросистеми, внаслідок чого реалізується вищий рівень спроможності забезпечувати вихідні та похідні потреби на базі організаційно-інституційного порядку, тиску і примусу як системоутворюючих факторів, які змінюються у часі та просторі.

Наявність багатьох можливих складових дослідження зумовлює слухність застосування системного підходу, зокрема на принципах системної динаміки [22]. Доцільність застосування системного підходу адекватна визнаній нелінійності сучасного суспільного розвитку, коли процеси упорядкування підпадають під вплив хаосу, що посилюється в умовах трансформаційно-еволюційних змін, які характерні для сучасної України та наслідком яких виступає соціально-економіко-екологічна нерівновага. Економічні системи за своєю сутністю якраз і характеризуються незворотними, спрямованими та закономірними змінами, що визначає категорію розвитку як такого, передбачаючи наявність альтернативних траєкторій на основі випереджальних індикаторів розвитку, подальшої суспільної трансформації та модернізації.

Водночас економічний розвиток не треба плутати з економічним ростом, а цілком має бути не статичною, а динамічною рівновагою, що ґрунтується на якісних змінах структури і пропорцій економічної системи на засадах інноваційності та принципах стратегічного управління, збалансованості державного регулювання та ринкового саморегулювання, ефективного управлінського впливу на внутрішні та зовнішні чинники негативної дії з метою мінімізації загроз, що в цілому підвищить адаптивну ефективність економіки.

Передусім необхідно подолання економічного детермінізму (первинності економічної складової розвитку), а також конкретизація цільової функції в економіці з урахуванням складної архітектури економічних систем. Тож економічні агенти повинні діяти на екзистенціальних засадах, з виокремленням як мікроекономічного рівня (підприємства), так і наноекономічного (окремої людини, працівника, підприємця-фізичної особи тощо, які виходять за межі індивідуального раціоналізму). Загалом екологізація (процесів, продуктів та ін.) повинна ґрунтуватись на нових моральних нормах і правилах, тобто інституціях. Зміни повинні відбутись у свідомості консолідованого людства на засадах розвитку громадянського суспільства.

Звісно, досягнення балансу у тріаді «довкілля – соціум – економіка» непросте

завдання, адже ця система формується з якісно відмінних елементів, охоплюючи різні сфери: природну екосистему та систему соціально-економічну, що зумовлює внутрішні суперечності концепції сталого розвитку, адже соціум виокремився з навколишнього природного середовища, хоча й споживає природні ресурси. Але, зворотного зв'язку тут немає – докільня нейтральне до свідомої цілеспрямованої діяльності людства, здебільшого тільки потерпаючи від неї. Сама людина з біологічної істоти перетворилася на соціальну, часом забуваючи про біологічність свого виду та походження, концентруючи розумову увагу на бажаннях і шляхах їхньої реалізації.

Модель сталого розвитку можна розглядати як багаторівневу, що складається з індивідуального рівня (окремої людини) і локального (колективного) рівня – соціально-еколого-економічної взаємодії людей. Це відповідає інституціонально-філософським елементам методологічного індивідуалізму та холізму, які не суперечать, але взаємодоповнюють один одного із цільовим завданням соціальної інтеграції.

Елементом холістичного підходу є трактування вагомості ролі держави (державного регулювання), необхідність чого зумовлюється зовнішніми ефектами (екстерналіями), наприклад, у досліджуваній проблематиці, це може бути якість довкілля та стан здоров'я людей. Як зазначає Н.В. Зіновчук [23, с. 194], екологічні та економічні прояви зовнішніх ефектів відбуваються мультипліційно: виникає зовнішній ефект 1-го порядку, що здійснює вплив на екологічну систему; у ній накопичуються зміни, які, у свою чергу, можуть породжувати зовнішні ефекти 2-го порядку, 3-го порядку, n -го порядку. Відповідно, формування заходів екологічної політики відбувається за ієрархічним принципом логічної послідовності визначення переліку негативних екологічних зовнішніх ефектів, розробки комплексу заходів, спрямованих на недопущення чи усунення чинників, які зумовили появу зовнішнього ефекту.

Управлінські принципи регуляторного впливу повинні охоплювати своєчасне виявлення ризиків, гарантування реалізації комплексу розроблених заходів протидії та запобігання, мінімізації загроз, використання засобів контролю та ін. Комплекс урядових заходів містить пов'язані елементи, які, зазвичай, стосуються формування загального бачення проблеми; організації збору вихідних даних і оцінки рівня небезпеки; пріоритетизації сталих

варіантів розвитку і опрацювання шляхів їхньої реалізації; розробка та здійснення політики сталого розвитку; планування та координація, а також інтеграція субнаціональних дій; моніторинг та оцінка одержаних результатів.

Реалізація державних програм повинна передбачати окреслення «точок (зон) невизначеності» подальшої траєкторії розвитку, які можуть формуватися під впливом несприятливих екологічних, соціальних і економічних факторів, та вимагають передбачення заходів, спрямованих на зменшення загального рівня невизначеності, отож – нестабільності.

Першочерговим є встановлення пріоритетних цілей і завдань відповідно до загального бачення перспектив розвитку суспільства в цілому та функціональних взаємозв'язків його підсистем.

Цільові державницькі заходи регулювання сталого розвитку охоплюють, з одного боку, сукупність політичних, законодавчо-нормативних, економічних, адміністративних інструментів як складових регуляторного механізму, з іншого боку, стосуються діяльності відповідних органів державної влади різних інституційних рівнів ієрархії – від загальнодержавних до місцевих, що особливо актуально в умовах децентралізації, формування дієвих об'єднаних територіальних громад та зростання рівня їхніх повноважень (і відповідальності). Тож важливо окреслити сукупні структурно-функціональні компоненти, такі як суб'єкти, об'єкти, ресурси, методи, важелі та способи досягнення бажаного результату.

Заходи державного регуляторного впливу як виду суспільної діяльності повинні стосуватися активізації засад розвитку соціо-еколого-зорієнтованого підприємництва, створення умов для залучення інвестицій, реалізації принципів державно-приватного партнерства загалом. Звісно, це залежить від існуючої системи розподілу прав власності у національній економіці, інституційного рівня корпоративної соціальної відповідальності, співвідношення обсягів і меж державного регулювання та ринкового саморегулювання тощо. Зазначені системні фактори мають чітко виражену секторальну (галузеву) специфіку, зокрема, особливе місце займає аграрний сектор національної економіки, який одночасно виступає і об'єктом, і суб'єктом концепції сталого розвитку.

Суб'єктом концепції сталого розвитку аграрний сектор є у зв'язку із своєю сутністю – безпосередньою залученістю у навколишнє середовище, споживанням природних ресурсів і

значним антропогенним впливом на довкілля – деградацією та забрудненням земельних і водних ресурсів, зумовлених, наприклад, нераціональним використанням добрив і хімічних засобів захисту рослин у рослинництві; значними обсягами викидів, зокрема, метану у повітря у тваринництві, що сприяє парниковому ефекту тощо. Як наслідок, вагома роль аграрного сектора стосовно впливу на зміни клімату [26], що вимагає стратегічного планування подальшого розвитку сектора.

Об'єктом концепції сталого розвитку аграрний сектор виступає в триєдиному контексті: 1) реалізує потенційну можливість зменшення рівня недоїдання та голоду у світі; 2) слугує сферою зайнятості, формуючи економічні можливості отримання доходів мешканцями сільської місцевості, знижуючи рівень бідності; 3) може забезпечити умови поліпшення управління природними ресурсами, зміну структури сільськогосподарського виробництва з метою позитивного впливу на екологічну ситуацію, збереження біорізноманіття, надання екосистемних послуг тощо. Зазначене відповідає вимогам високопродуктивного та, водночас, стійкого аграрного сектора.

Ідентифікація сільських територій як агроекосистеми, економічного простору і соціального середовища обумовлює необхідність виявлення тенденцій і побудови моделі їх розвитку, заснованих на концепціях, адекватних природі та сутнісним характеристикам цих природних і соціально-просторових утворень [27, с. 221]. Отже, потрібна адаптація вітчизняного аграрного сектора до вимог сталого розвитку, адже агросистеми загалом характеризуються нестабільністю.

Ефективна реалізація концепції сталого розвитку в аграрному секторі охоплює два, до певної міри суперечливі, блоки завдань. По-перше, нарощування обсягів виробництва, гарантування продовольчої безпеки країни, поліпшення доступу до засобів існування та зменшення рівня бідності в сільській місцевості. По-друге, раціоналізація використання водних і земельних ресурсів, розвиток людського капіталу. У цілому, реалізація даних складових вимагає узгодженості цілей, водночас, у випадку досягнення бажаного результату, підвищить не тільки рівень сталості, але і конкурентоспроможності як аграрного сектора, так і національної економіки в цілому. Звісно, зростання конкурентоспроможності стосується й окремих видів продукції і товарів, а також аграрних товаровиробників (насамперед – підприємств).

Співвідношення категорій сталого розвитку та конкурентоспроможності можна описати як рух від загального до конкретного. Крім того, хоча розвиток стосується зміни стану і орієнтований на перспективу, а конкурентоспроможність характеризує стан, властивості та можливості досліджуваної економічної системи, оцінені на засадах ретроспективного аналізу, обидві категорії динамічні.

Зв'язок досліджуваних категорій «сталий розвиток» і «конкурентоспроможність» підтверджується розробками Всесвітнього економічного форуму, а відповідно до звіту за 2014-2015 рр. [29] у рейтингу глобальної конкурентоспроможності серед компонентів і факторів впливу вагома роль відводиться забезпеченню і впровадженню саме концептуальних основ сталого розвитку.

Поза сумнівом, досягнення бажаного рівня сталого розвитку як національної економіки, так і її окремих секторів, є непростим завданням. Відповідно до здійсненого у 2016 р. дослідження з використанням системи методів експертної оцінки (передбачення) стратегічних напрямів соціально-економічного розвитку України «Форсайт» щодо середньострокового (до 2020 року) і довгострокового (до 2030 року) часових горизонтів серед можливих сценаріїв суспільного розвитку ймовірність досягнення ознак сталого (збалансованого) розвитку до 2030 року оцінюється на рівні 3%, тож досягнення цього надзвичайно важке, але можливе [30, с. 147], що визначає необхідність формування комплексу середньо- та довгострокових завдань і заходів регуляторного впливу.

Ухвалення Національної стратегії сталого розвитку як основи державного зростання, розбудовування механізмів соціально-екологічної відповідальності на усіх рівнях, упровадження послідовної, виваженої та відповідальної кліматичної політики, формування дієвої законодавчо-правової компоненти державної системи екологічного керування і оподаткування уможливають зміцнення і зростання національного екосистемного потенціалу та конкурентоспроможності [30, с. 105]. Ухвалення такої стратегії слугуватиме елементом інституційного забезпечення сталого розвитку національної економіки у цілому та її секторів зокрема, сприятиме підвищенню рівня конкурентоспроможності.

Переведення економічного зростання, яке намітилося в Україні у 2016 р., на засади сталого конкурентоспроможного розвитку можливе за умов продовження та активізації далекосяжних

перспективних реформ у зазначених економічній, екологічній, соціальній та інституційній сферах.

Тож актуальний є подальший пошук дієвих заходів реалізації концепції сталого розвитку як

фактору конкурентоспроможності національної економіки, що становить завдання наступних наукових досліджень у цьому напрямі.

Список літератури

1. Основні засади (стратегія) державної екологічної політики України на період до 2020 року [Електронний ресурс] / Затверджено Законом України «Про Основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2020 року» від 21 грудня 2010 року №2818-VI. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2818-17>.
2. Будущее, которого мы хотим [Електронний ресурс] / Организация Объединенных Наций : [веб-сайт]. – Режим доступу : <http://daccess-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N11/476/12/PDF/N1147612.pdf?OpenElement>.
3. Декларация тысячелетия Организации Объединенных Наций [Електронний ресурс] / Организация Объединенных Наций : [веб-сайт]. – Режим доступу : http://www.un.org/ru/documents/decl_conv/declarations/ummitdecl.shtml.
4. Йоханнесбургская декларация по устойчивому развитию [Електронний ресурс] // Организация Объединенных Наций : [веб-сайт]. – Режим доступу : http://www.un.org/ru/documents/decl_conv/declarations/decl_wssd.shtml.
5. «Повестка дня на XXI век» [Електронний ресурс] / Организация Объединенных Наций : [веб-сайт]. – Режим доступу : http://www.un.org/ru/documents/decl_conv/conventions/agenda21.shtml.
6. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Комплексної програми реалізації на національному рівні рішень, прийнятих на Всесвітньому саміті зі сталого розвитку, на 2003-2015 роки» від 26.04.2003 р. № 634 [Електронний ресурс] / Верховна Рада України. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/634-2003-p>.
7. Національна доповідь України про стан виконання положень «Порядку денного на XXI століття» за десятирічний період (1992-2001 рр.). – К., 2002. – 55 с.
8. Національна парадигма сталого розвитку України / за заг. ред. академіка НАН України Б.Є. Патона. – К. : Державна установа «Інститут економіки природокористування та сталого розвитку Національної академії наук України», 2012. – 72 с.
9. «Проекты концепції сталого розвитку України: можливість їх вдосконалення та застосування». Аналітична записка [Електронний ресурс] / Національний інститут стратегічних досліджень при Президенті України : [веб-сайт]. – Режим доступу : <http://www.niss.gov.ua/articles/1566/>.
10. Цілі розвитку Тисячоліття. Україна – 2013. Національна доповідь. – К. : Міністерство економічного розвитку і торгівлі України / ПРООН, 2013. – 178 с.
11. Українська модель аграрного розвитку та її соціоекономічна переорієнтація : наук. доп. / [О.М. Бородіна, В.М. Геєць, А.О. Гуторов та ін.] ; за ред. В.М. Гейця, О.М. Бородіної, І.В. Прокопи; НАН України, Ін-т екон. та прогноз. – К., 2012. – 56 с.
12. Соціально-економічний потенціал сталого розвитку України та її регіонів: національна доповідь / за ред. акад. НАН України Е.М. Лібанової, акад. НААН України М.А. Хвесика. – К. : ДУ ІЕПСР НАН України, 2014. – 776 с.
13. Медоуз Д.Х. Пределы роста / Д.Х. Медоуз, Д.Л. Медоуз, Й. Рэндерс, В.В. Беренс. – М. : МГУ, 1991. – 207 с.
14. Hulse J. H. Sustainable Development at Risk: Ignoring the Past / J.H. Hulse. – Ottawa: International Development Research Centre, 2007. – 390 p.
15. Kates R.W. What is Sustainable Development? Goals, Indicators, Values, and Practice [Electronic resource] / R.W. Kates, T.M. Parris, A.A. Leiserowitz // Environment: Science and Policy for Sustainable Development. – 2015. – Number 3. – P. 8-21. – Available at : https://www.hks.harvard.edu/sustsci/ists/docs/whatisSD_env_kates_0504.pdf
16. Shaker R.R. The spatial distribution of development in Europe and its underlying sustainability correlations [Electronic resource] / R.R. Shaker // Applied Geography. – 2015. – Vol. 63. – P. 304-314. – Available at : https://www.researchgate.net/publication/293212812_The_spatial_distribution_of_development_in_Europe_and_its_underlying_sustainability_correlations
17. A guidebook to the Green Economy. Issue 1: Green Economy, Green Growth, and Low-Carbon Development – history, definitions and a guide to recent publications / C. Allen and S. Clouth, Division for Sustainable Development, UNDESA. August 2012 [Electronic resource]. – Available at : http://www.greengrowthknowledge.org/sites/default/files/downloads/resource/GE_guidebook_issue1_UNDESA.pdf
18. Осьмова М.И., Ляменков А.К. Устойчивое развитие человеческой цивилизации: проблемы на рубеже столетия [Електронний ресурс] / М.И. Осьмова, А.К. Ляменков // РФФИ. – Режим доступу : http://www.rfbr.ru/rffi/ru/popular_science_articles/o_15586#1
19. Норт Д. Понимание процесса экономических изменений. – М. : Высшая школа экономики, 2010. – 256 с.
20. Янковий О.Г. Латентні ознаки в економіці : монографія / О.Г. Янковий. – Одеса : Атлант, 2015. – 168 с.
21. Герасимчук З.В., Поліщук В.Г. Теоретичні основи інституційного забезпечення стимулювання сталого розвитку регіону / З.В. Герасимчук, В.Г. Поліщук // Регіональна економіка. – 2011. – №4. – С. 30-47.
22. Forrester J. W. The beginning of System

Dynamics (1989) [Electronic resource]. – Available at : <http://web.mit.edu/sysdyn/sd-intro/D-4165-1.pdf>; see also : http://dinamicasistemas.atalca.cl/10_DS/The_Beginning_of_System%20Dynamics.pdf

23. Зіновчук Н.В. Екологічна політика в АПК: економічний аспект : Монографія / Н.В. Зіновчук. – Львів : Львівський держ. аграр. ун-т, ННБК „АТБ”, 2007. – 394 с.

24. Попова О.Л. Сталий розвиток агросфери України: політика і механізми / О.Л. Попова. – К. : Ін-т екон. та прогнозів. НАНУ, 2009. – 352 с.

25. Зинчук Т.А. Устойчивое развитие сельского хозяйства Украины в условиях евроинтеграционной адаптации [Электронный ресурс] / Т.А. Зинчук // Устойчивое развитие [Болгария]. – 2014. – №15. – С. 40-45. – Режим доступа : http://ir.znau.edu.ua/bitstream/123456789/2319/2/UR_2014_%20e2%84%9615.pdf

26. Ostapenko A. Strategic Planning for the Development of Ukrainian Agriculture in the Face of Climate Change / A. Ostapenko // Comparative Economic Research. – 2016. – Volume 19, Number 2. – P. 43-55.

27. Павлов А.И. Идентификация и классификация

сельских территорий: теория, методология, практика : монография / А.И. Павлов. – Одеса : Фенікс, 2015. – 344 с.

28. Дубініна М.В. Інституціонально-структурні зміни в аграрному секторі економіки України: управлінський аспект : [монографія] / М.В. Дубініна. – Миколаїв, 2013. – 344 с.

29. The Global Competitiveness Report 2014–2015: Full Data Edition. – World Economic Forum ; The Global Competitiveness and Benchmarking Network / Editor Klaus Schwab. – Geneva : World Economic Forum, 2014. – i-xiv; 549 p. – Available at : www.weforum.org/reports/

30. Форсайт та побудова стратегії соціально-економічного розвитку України на середньостроковому (до 2020 року) і довгостроковому (до 2030 року) часових горизонтах / наук. керівник проекту акад. НАН України М.З. Згуровський // Міжн. рада з науки; Комітет із системного аналізу при Президії НАН України; Нац. техн. ун-т «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»; Ін-т прикладного системного аналізу МОН України і НАН України; Світовий центр даних з геоінформатики та сталого розвитку; Фондація «Аграрна наддержава». – К. : Політехніка, 2016. – 184 с.

Аннотация

Юрій Лопатинський, Віктор Меглей

КОНЦЕПЦІЯ УСТОЙЧИВОГО РАЗВИТИЯ КАК ФАКТОР КОНКУРЕНТОСПОСОБНОСТИ НАЦИОНАЛЬНОЙ ЭКОНОМИКИ

Исследуются содержательная интерпретация и основные составляющие концепции устойчивого развития национальной экономики. Аграрный сектор рассматривается как объект и субъект концепции устойчивого развития. Анализируется соотношение категорий устойчивого развития и конкурентоспособности национальной экономики. Указаны сценарные перспективы достижения устойчивости.

Ключевые слова: концепция, устойчивое развитие, конкурентоспособность, национальная экономика, аграрный сектор.

Summary

Yurii Lopatynskyi, Viktor Megley

CONCEPT OF SUSTAINABLE DEVELOPMENT AS A FACTOR OF NATIONAL ECONOMY COMPETITIVENESS

The article deals with the content and interpretation of the main components of the national economy sustainable development concept. The agricultural sector is seen as an object and subject of sustainable development concept. We analyze the correlation between the categories of sustainable development and competitiveness of the national economy. Scenario prospects for achieving of sustainability are outlined.

Keywords: concept, sustainable development, competitiveness, national economy, the agricultural sector.